

Uskonpuhdistuksen evankelinen perinne on tehnyt tarkan eron lain maallisen ja hengellisen tehtävän välillä. Jumalan laki on kyllä yksi ja sama rakkauden laki. Kielloin ilmaistu oikeudenmukaisuuden ja rakkauden todellisuus (älä varasta: tee hyvää, älä tapa: suojele elämää, älä tee aviorikosta: varjele avioliiton ainutlaatuista instituutiota jne.) on täydellisen elämän peili. Yhteiskunnassa tämä laki suojelee ihmisten arkielämää. Se kykenee paljastamaan vääryydet ja antaa tukensa ihmisten pyrkimyksille kohti oikeudenmukaista yhteiskuntaa. Jumalan hengellisessä regimentissä laki saa kuitenkin syyttäjän tai tuomarin roolin. Laki tuomitsee kadotukseen. Siksi lain sisältämää kaunista ja hyvää rakkauden ajatusta ei saa sekoittaa evankeliumiin ja Kristuksen rakkauteen.

1. Laki on hyvä

Luther sanoo Isossa katekismuksessa, että lain käskyt ovat elämän paras ohje ja kuvastavat Jumalan hyvää tahtoa meitä kohtaan: niiden avulla “hän tahtoo tuhlaillen vuodattaa meille kaikkea hyvyttään ja siunaustaan”. Luther tuntee Paavalinsa: laki on “pyhä, ja käsky on pyhä, oikea ja hyvä” (Room. 7:12).

Oikeudenmukaisuus on Raamatun lehdillä kirkkaasti esillä Mooseksen kirjoista Ilmestyskirjaan. Kymmenen käskyä tunnetaan kaikkialla maailmassa. Jumalan laki on rakkaus. Jumalan lain tulkinta kohtaa kuitenkin yllättäviä vaikeuksia. Käskyt vaikuttavat ihmisistä nimittäin jollain tavalla synkiltä. Keskeisenä syynä lienee se, että käskyt ovat yleensä kielto muodossa. Vaikka kyse olisi oikeudenmukaisuudesta, ja siis erittäin tavoiteltavasta asiasta, ihmiset eivät halua, että heiltä kielletään mitään. Emme yleensä halua vapauttamme rajoitettavan.

Siksi teologin on keskityttävä lain olemukseen. Jeesus tiivistää lain sisällön yhteen historian kuuluisimmista lauseista:

“Tärkein on tämä: ‘Kuule, Israel: Herra, meidän Jumalamme, on ainoa Herra. Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi ja koko voimallasi.’ Toinen on tämä: ‘Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.’ Näitä suurempaa käskyä ei ole.” (Mark. 12: 29-31).

Rakkauden kaksoiskäskyn lähtökohta on itse asiassa Mooseksen kirjoissa. Vanhassa testamentissa sen motivaationa on ensimmäinen käsky ja siihen liittyvä pyhyiden vaatimus. Kolmannen Mooseksen kirjan lakisäädöksissä toistuu muistutus: “Minä olen Herra, teidän Jumalanne” (3. Moos. 18:1). Jumalan valitun kansan tulee elää kuuliaisena pyhydessä, koska heillä on yhteys elävään Jumalaan. “Olkaa pyhät, sillä minä, Herra, teidän Jumalanne, olen pyhä.” (3. Moos. 19:1). Tuon pyhyiden toteuttaminen edellyttää oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta. Varastaminen ja vääryyden tekeminen häpäisevät Jumalan pyhyiden (19:11-16). Siksi yhteiselämän tulee perustua rakkaudelle: “rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Minä olen Herra.” (19:18).

Samoin viidennessä Mooseksen kirjassa opetetaan jumalanpelon oikeasta sisällöstä: “että rakastatte häntä ja palvelette häntä koko sydämeštänne ja koko sielustanne... Hän ei ole puolueellinen... Hän huolehtii leskien ja orpojen oikeuksista, hän rakastaa muukalaista ja ruokkii ja vaatettaa hänet. Samoin tulee myös teidän rakastaa muukalaista; olettehan itekin olleet muukalaisina Egyptissä.” (5. Moos. 10: 12, 17-19). Tämä rakkauden käsky ei Jeesuksen mielestä tunne rajoituksia, kuten laupiaan samarialaisen vertaus osoittaa (Luuk. 10:30-37).

Nämä ajatukset johtavat lopulta “kultaiseen sääntöön”. “Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat.” (Matt. 7:12). Tässä säännössä Jeesus täydentää lähimmäisen rakastamisen käskyn merkitystä. Jumalan luomassa maailmassa *toora*, rakkauden laki toimii siten, että ihmiset edellyttävät toisiltaan sen täyttämistä. Ihmisten oma tahto on siten periaatteessa yhdenmukainen Jumalan tahdon kanssa. Samalla tuo opetus herättää kysymyksen siitä, miksi tuollainen tahto ei toteudu maailmassa. Silloin nousee esille kysymys synnistä.

Käsky asettaa ihmiset rajatilanteeseen. Toisella puolella on kaunis ajatus rakkaudesta ja ihmisten välisestä – sekä Jumalan ja ihmisen välisestä – yhteydestä. Toisella puolella taas on arjen raaka todellisuus. Käsky on tarpeen siksi, että rakkaus ei toteudu maailmassa. Rakkauden kaksoiskäsky on ajankohtainen niin kauan, kun pahan todellisuus tekee sen tarpeelliseksi ja suorastaan välttämättömäksi. Se on ihmiskunnalle polttavan tärkeä niin kauan, kun synti vallitsee maailmassa. Paradoksaalisessa mielessä puhe rakkaudesta on hieman vaarallista ihmisten kesken.

Paavali toistaa Jeesuksen opetuksen Jumalan tahdosta. Apostolin mukaan koko maailma on luotu Jumalan tahdon mukaan tiettyyn järjestykseen. Tätä järjestystä voidaan kuvata rakkaudeksi. Niin ajateltaessa koko laki voidaan lausua yhdellä lauseella: Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistä niin kuin itseäsi. Näin myös Paavali tiivistää lain Roomalaiskirjeessä: ”Joka rakastaa toista, on täyttänyt lain vaatimukset” (Room. 13:8). ”Käskyt ’Älä tee aviorikosta’, ’Älä tapa’, ’Älä varasta’, ’Älä himoitse’, samoin kaikki muutkin, voidaan koota tähän sanaan: ’Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.’” (Room. 13:9).

Lopputulokset kuulostaa yksinkertaiselta ja selvältä. ”Rakkaus ei tee lähimmäiselle mitään pahaa. Näin rakkaus toteuttaa koko lain.” (Room. 13:9-10). Myös Paavalin mukaan kyse on lähimmäisestä. Lisäksi apostoli toistaa Jeesuksen ajatuksen siitä, että rakkaus toteuttaa Jumalan lain kokonaan.

Lakia koskevan tulkinnan ensimmäinen lähtökohta on näin määritelty. Jumalan laki on olemukseltaan rakkautta. Se kuvaa rakkauden rajalinjaa. Tämä tulkinta mullistaa käsityksen Jumalan laista. Se poistaa mahdollisuuden ruveta kehittelemään käskyjen perusteella jonkinlaista ahdasmielistä tai pikkutarkkoihin sääntöihin vetoavaa käsitystä kristillisestä elämästä. Tämä ajatus oli tärkeä Lutherille, jonka mukaan rakkaus paljastaa kuvan Jumalasta.

”Kun sanomme, että rakkaus on suloisin ja täydellisin hyve, ei se ole vielä mitään siihen verrattuna, että Jumala itse on rakkaus. Jos joku haluaisi maalata näköskuvan Jumalasta, hänen pitäisi saada aikaan kuva puhtaasta rakkaudesta: jumalallinen olemus on tulisija ja intohimoinen rakkaus, joka täyttää taivaan ja maan. Jos rakkaus voitaisiin maalata ja kuvata, pitäisi tehdä kuva, joka ei ole todellinen eikä inhimillinen, ei enkelimäinen eikä taivaallinen vaan itse Jumala.” (Luther, *Yksin armosta*)

Lakia kuvaavat lauseet voidaan kääntää myös toisin päin. Ei ole olemassa käskyä, joka ei ohjaisi rakkauteen. Tästä saadaan keskeinen tulkinnan periaate. Siksi on täysin virheellistä pitää Raamatun lakikäsitystä synkkänä tai suorastaan ihmiselle vaarallisena, kuten jotkut ateistit ovat väittäneet. Jokainen käsky puhuu viime kädessä rakkaudesta. Pahoista puheista ei tule koskaan hyväksytyjä – ei ainakaan niiden mielestä, jotka joutuvat puheiden kohteiksi. Näkemyksen hämmästyttävien piirre on siinä, että lukijan arkijärki vahvistaa sen. Maailma, jossa käskyt toteutuisivat olisi maailma, jossa väkivaltaa ei olisi ja jossa lukkoja ei tarvittaisi. Siksi meidän elämämme olisi jo näilläkin vaatimattomilla muutoksilla lähellä paratiisia. Tämän me tunnistamme ja tätä suorastaan vaadimme. Oikeudenmukaisuutta hakevat ihmiset haluaisivat tietenkin luottaa perheen rikkoutumattomuuteen ja yhteiskunnalliseen rauhaan. Tähän itse asiassa Vuorisaarna vetoaa.

Mitä sitten pitäisi sanoa lain perimmäisestä luonteesta? Olisiko paratiisi saavutettavissa? Järjellämme ymmärrämme, että jotain tästä voimme toivoa tai ainakin kuvitella. Jos kaikki Jumalan käskyt toteutuisivat ihmisten keskuudessa, maailma olisi turvallinen ja lämpimän yhteishengen täyttämä paikka. Kenenkään ei tarvitsisi pelätä perheensä tai omaisuutensa puolesta. Oikeudenmukaisuus olisi syrjäyttänyt väkivallan ja ahneuden. Väärinkäytösten sijaan olisi tullut huolehtiminen. Kuten Luther selittää katekismuksessa: meidän tulisi pyrkiä toimimaan siten, että toisten hyvinvointi ja turvallisuus vain lisääntyisivät eikä kukaan jäisi elämään puutteessa. Tässä on jotain siitä, mitä ymmärrämme paratiisilla.

Rakkauden nimeäminen korkeimmaksi arvoksi ja lain varsinaiseksi olemukseksi jättää kuitenkin samalla mahdollisuuden myös kovin kapealle tulkinnalle. Langennut mieleemme alkaa pian ajatella, että rakkauden nimissä oikean ja väärän ero muuttuu ja rakkaus määräytyy pelkästään sisäisen tunteemme perusteella. Tämä tuntuu olevan tavallista myös meidän aikamme moraalikeskusteluissa. Ihmisten henkilökohtaiset kokemukset asetetaan Raamatun esittämiä elämän

arvoja vastaan. Niinpä rakkauden lain tunteminen vaihtuu pahimmillaan pelkäksi mielihyvän periaatteen toteuttamiseksi. Tämä lopputulos on Jeesuksen alkuperäisen opetuksen vastakohta.

Kaikesta edellä esitetystä voidaan tehdä joitain yhteenvetoja. *Jumalan lain tulkinnan ensimmäinen ja kaikkea ohjaava piirre puhuu rakkaudesta. Lakia ei saa kuvitella kokoelmaksi synkkiä vaatimuksia. Lain käskyt tähtäävät viime kädessä rakkauden toteutumiseen.* Ihmisen kannalta tilanne on kuitenkin paradoksaalinen. Laista muodostuu samalla nimittäin mittapuu, joka paljastaa väärän sydämen asenteen. Silmä viettelee ja himo kasvaa. Lain luonteen pohtiminen johtaa tulkitsijan näin ollen ihmisten elämän syvän kriisin äärelle. Vaikka ymmärrämme itse jatkuvasti jotain siitä, mitä emme halua itsellemme tehtävän, olemme lähtemättömästi sidoksissa rakkaudettomuuteen. Maailma nykyisellään ei ole paratiisi – pikemminkin sen vastakohta. Siksi raamatuntulkinta joutuu samalla pitämään kiinni realistisesta ihmiskäsityksestä ja lankeemuksesta. Puhetta rakkaudesta ei enää ole ilman puhetta synnistä.

2. Lain hengellinen tehtävä

Lankeemuksen maailmassa Jumalan antama ”ohjeistus” ei kuitenkaan pelkästään palvele elämää, koska se ei kykene antamaan voimaa täydelliseen elämään. Sen sijaan se peilaa ihmisten hengellistä kuolemaa ja paljastaa synnin – mutta vasta, kun julistuksella on hengellinen tavoite. Luther toteaa: ”laki ilman Pyhää Henkeä ei syytä synnistä” (*Laki ja evankeliumi*). Luterilaiselle tulkinnalle onkin selvää, että lailla on kaksi eri tehtävää. Ne liittyvät kahteen regimenttiin (hallintavaltaan): maalliseen ja hengelliseen.

Kuten edellä todettiin, Jumalan laki on elämän oma laki, joka heijastaa Jumalan luomisjärjestystä ja hänen rakkaudellista tahtoaan. Kaikki vääryys, pahanpuhuminen, petos, varkaus, avionrikkominen, lyöminen, tappaminen ym. rikkoo Jumalan luomaa ihmisyyttä vastaan. Siksi Jumalan lailla on langenneessa maailmassa tärkeä *yhteiskunnallinen tehtävä*. Se paljastaa vääryyden ja ohjaa yhteisöä pitämään vääryyttä kurissa ”esivallan”, poliisin ja oikeuslaitoksen avulla.

Lankeemuksen tähden lailla on toisaalta erityinen *hengellinen tehtävä*. Se paljastaa rakkaudettomuuden, mikä merkitsee syntiä. Synti on Jumalaa vastaan rikkomista. Syntiä tehdessään ihminen osoittaa elävänsä erossa elämän Luojasta. Paljastaessaan synnin laki tekee ihmisen syylliseksi Jumalan edessä. Tämä ero on Lutherin ja Tunnustuskirjojen ehdoton lähtökohta (*Schmalkaldenin opinkohdat*).

Lain hengellinen tehtävä on osoittaa synti synniksi. Tämä on tuttua Paavalin lukijoille. Hän antaa laille virkanimen *ministratio mortis*, kuoleman virka (2. Kor. 3:7). Laki opettaa tuntemaan, mitä synti on. Luther jatkaa tästä: ”se paljastaa perisyntin hedelmiseen ja osoittaa ihmiselle, kuinka pohjattoman syvälle hänen luontonsa on langennut ja turmeltunut” (emt.).

Tästä kasvaa suuri tulkintaperiaate, joka koskee lain roolia. ”Pyhä kirjoitus on kaiken sulkenut synnin vankilaan sitä varten, että se, mitä on luvattu, annettaisiin niille, jotka uskovat Jeesukseen.” (Gal 3:22). Kuoleman virka paljastaa, että ”kaikki ovat tehneet syntiä ja ovat vailla Jumalan kirkkautta” (Room. 3:23). *Tästä seuraa, että lain hengellinen tehtävä on erotettava sen hyvästä olemuksesta. Laki kyllä vaatii oikeudenmukaisuutta ja heijastaa Jumalan rakkautta. Uskon sisältöä ajatellen lain ankara tehtävä on kuitenkin pidettävä aina mielessä. Laki tulee siten tulkita uudesta näkökulmasta: laki tuomitsee hengellisesti ja määrää ihmisen ikuiseen kadotukseen.*

Luterilainen tulkinta lain tehtävistä on täysin luovuttamaton. Sen vastakohtat osoittautuvat pian puutteellisiksi. Jos lähdetään esimerkiksi erottelemaan Jumalan lain eri määräyksiä toisistaan, päädytään pian luonnehtimaan lakia negatiivisin termein ja väittämään sitä jopa ihmiselle vaaralliseksi (< Nietzsche). Pitäisi kuitenkin muistaa, että rakkaudettomuus ei helpolla muutu hyveeksi. Toisaalta, jos kiistetään lain kyky paljastaa synti ihmisen elämässä, vääristellään käsitystä arkielämästä. Ihmiskunta ei näytä muuttuneen paremmaksi. Lain kahta tehtävää ei myöskään sovi sekoittaa. Vaikka olemmekin kyvyttömiä välttämään kokonaan synnin tekemistä, se ei koskaan saa oikeuttaa yhteiskunnallista vääryyttä. Totuus ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä siitä huolimatta, miten ihminen hoitaa sielunsa Jumalan edessä.

3. Lain ja evankeliumin ero

Niinpä lain ja evankeliumin välillä on tehtävä ero. Tämä kaikkein tunnetuin jako koskee yksinkertaisesti sitä, että lain hengellisen tehtävän ei anneta sotkea käsitystämme syntisen armahtamisesta. Lain tehtävä on kyllä välttämätön. Ihminen osoittautuu epäluotettavaksi ja valheelliseksi, kun Jumalan laki arvioi häntä. Evankeliumissa ei kuitenkaan ole kyse tämän lähtökohdan jatkeesta. Kyseessä on kontrasti. Evankeliumi ei pyri ihmisen osittaiseen paranteluun tai itsensäkehittämiseen. Sen sijaan evankeliumi lahjoitetaan pahoille syntisille yksin armosta. Tämä on välttämätön lähtökohta siitä huolimatta, että se kuulostaa epäoikeudenmukaiselta. Kyse on jumalattoman vanhurskauttamisesta.

Todellinen evankeliumi on hieman loukkaavaa. Oikeus ei toteudu eikä paha tehnyt ihminen saa heti rangaistustaan. Väärin tehnyt saa vain anteeksi. Kaiken. Kristus on sijaisuhrina kantanut täydellisen rangaistuksen ja sovittanut ihmiskunnan pahuuden ja synnin (Room. 3:25). Siksi evankeliumi on erossa Jumalan laista. Kuoleman virka ei kykene tappamaan ihmistä, koska usko syntyy ylösnousemusvoimasta. Evankeliumin virka on elämän virka. Kun saarnavirka julistaa ihmiselle synnit anteeksi, Jumala antaa ne todellisesti anteeksi. Evankeliumin kautta Jumala alkaa uudistaa ihmistä ja lahjoittaa syntisen sydämeen rauhan. Näin hengellisen regimentin virka toteuttaa Kristuksessa tapahtuvaa uutta luomistyötä. Saarnavirka osallistuu langenneen ihmiskunnan uudistamiseen.

Erottelu lain ja evankeliumin välillä ei voida koskaan luopua. Mikäli lain annetaan sekoittua evankeliumin lupaukseen, Kristuksen työtä kavennetaan ja seurauksena on *lakihenkinen* usko. Jos taas evankeliumi julistetaan ilman lakia, seurauksena on *antinomismi* ja ihmiset jatkavat itsekästä elämää ja toisten vahingoittamista ilman omantunnon varoitusta. Molemmat vääristymät uhkaavat tavallista kristityn elämää jatkuvasti, ja puutteellinen teologinen opetus suosii niiden esiintymistä.

Kirkon tehtävä on hengellinen. Vaikka kirkoilla voi olla sosiaalieettinen ohjelma ja ne voivat antaa kontribuution sosiaaliseen työskentelyyn, kirkon tehtävänä on synnin tuomitseminen ja synninpäästön julistaminen. Kuten sanottu, syntinen ei saa kuulla näitä mistään muualta kuin kristillisestä kirkosta. Siksi kirkot eivät saa antautua houkutukseen ja alkaa toteuttaa vain sitä sosiaalista roolia, jonka jälkikristillinen maailma haluaisi sille määrätä. *Lakiin ei sovi sekoittaa mitään evankeliuminomaista eikä evankeliumiin sovi sekoittaa mitään lainomaista. Lakia ei myöskään sovi julistaa kauhistuneille eikä evankeliumia suruttomille. Kaikella on oma tehtävänsä.*

4. Opettele julistamaan evankeliumia

Lain hengellisen tehtävän vastapuolena on täydellisen evankeliumin julistaminen. Evankeliumi on täyttä armoa. Kristus on lunastanut syntiset vapaiksi sovitusuhriensa perusteella (Room. 3:24-25). Siksi pelastus lahjoitetaan niille, jotka uskovat Jeesukseen Kristukseen – kuten Paavali opetti. Pelastus tulkitaankin Uudessa testamentissa yksin Kristuksen näkökulmasta. Tämän luulisi olevan yksinkertainen ja yleisesti hyväksytty periaate, mutta se ei käytännössä ole sitä. Kirkon historian aikana ihmisen niskaan on sälytetty monia tehtäviä, joita ilman pelastuksen ei uskota tulevan.

Kristus on syntisten Vapahtaja ja jumalattoman ihmisen vanhurskaus. Kun syntiselle luetaan synninpäästö, evankeliumin dynaaminen ja voimakas sana armahtaa ja uudistaa hänet. Lutherin aikaan keskustelu laajeni periaatteelliselle tasolle: koko katolinen käsitys siitä, että ihmisen sydämeen vuodatettu rakkaus alkaisi muuttaa ihmistä oli väärä. Ihmistä ei uudista ihmisen kykyjä täydentävä "armovoima", vaan Kristuksen uhrin perusteella luettu täydellinen anteeksianto. Siksi mikään ihmisen oma hurskaus ei saa tulla Kristuksen tielle. Tulkintaperiaatteena tämä tarkoitti sitä, että kuuliaiseen elämään ohjaavat Raamatun tekstit pitää tulkita vain vastaukseksi Jumalan armotyöhön, ei pelastuksen ehdoiksi.

Puhe sovitukselta johtaa meidät avainteman äärelle, ristin teologian ytimeen. Paavalin mukaan risti tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että Jumala itse ottaa kantaakseen synnistä tulevan rangaistuksen. Kun Jeesus kuolee ristillä, Jumala kuolee. Jumalan Poika tuomitaan kadotukseen ja eroon Isästä. Näin Poika hankkii sovituksen ja uuden lapseuden jokaiselle, joka tämän sanoman

kautta tulee sovitetuksi Jumalan kanssa. Nykyään varoitetaan teologeja "piilodoketismista". Emme saa kuvitella, että Kristus ei olisi kärsinyt todellisesti. Juuri hänen kärsimyksensä tuo sovituksen.

Ristin edessä käsitys Jumalan osoittamasta rakkaudesta muuttuu. Jumalan rakkaus kohdistuu ihmisiin tavalla, jota meidän on vaikea hyväksyä. Jumalan rakkaus kohdistuu syntisiin. Se kohdistuu ihmisiin, joilla ei ole mitään kehuttavaa itsessään. Juutalaisille tällainen asenne oli perinteisesti mahdoton. Fariseukset olivat tarkkoja siitä, ettei kukaan elänyt Tooran vastaisesti arjen keskellä. Qumranissa puolestaan tuon eskatologisen ryhmän "hurskaat" ajoivat yhteydestään jokaisen, joka turmeli synnillä oman pyhityksensä. Ennen kääntymystään myös Saulus-Paavali oli ajatellut, että syntiset eivät missään nimessä voisi olla Jumalan rakkauden kohteita. Jumalattomat ihmiset ovat yksiselitteisesti vain Jumalan tuomion alla. Heidän elämänsä oli Jumalan tahdon vastainen, ja siksi heitä tuli hyljeksiä myös juutalaisessa yhteisössä.

Sekä jumalakäsitystä että Kristuksen työtä koskevan tulkinnan kannalta on hyödyllistä muistaa Lutherin tekemä jako *ristin teologian ja kunnian teologian* välillä. Kunnian teologialla Luther tarkoittaa sitä, että ihmisillä on taipumus määritellä suhde Jumalaan ihmisen oman rakkauden ja rakastamisen kyvyn avulla. Tämän käsityksen hän oli tunnistanut aikansa katolisesta teologiasta. Siinä pelastuminen määriteltiin ihmisen rakkautena. Jumalan väitettiin herättävän tuon rakkauden syntisessä. Lutherin mukaan ihmisen rakkaus kohdistuu kuitenkin yleensä vain Jumalan oletettuihin mahtaviin ominaisuuksiin. Vielä ongelmallisempaa on, jos käsitys Jumalasta pyritään muotoilemaan näkyvän maailman perusteella. Silloin ei tunnisteta sitä Jumalaa, joka lahjoittaa itsensä syntiselle maailmalle. Ristin teologian mukaan Jumala tunnistetaan oikein vain silloin, kun ymmärretään hänen osoittavan rakkautensa syntiselle alennuksen, ristin ja kuoleman kautta. Silloin osoittautuu, että Jumala rakastaa pahaa ja epäluotettavaa ihmistä.

"Kunnian teologi sanoo pahaa hyväksi ja hyvää pahaksi, ristin teologi sanoo, miten asia on. Tämä käy ilmi siitä, että kun kunnian teologi ei tunne Kristusta, hän ei tunne kärsimykseen kätkeytyä Jumalaa. Siksi hän pitää toimintaa ja tekoja parempina kuin kärsimystä ja vaikuttamisen kohteena olemista (passio); kunniaa parempana kuin ristiä; voimaa parempana kuin heikkoutta; viisautta parempana kuin tyhmyyttä ja yleisesti hyvää parempana kuin pahaa." (Luther, Heidelbergin teesit)

Jumalan todellinen rakkaus paljastuu luontaisen ajattelun vastakohdassa. "Syntiset ovat kauniita, koska heitä rakastetaan; heitä ei rakasteta sen tähden, että he ovat kauniita." Lutherin mukaan Jumala suorastaan kätkeytyy vastakohtiinsa. Heidelbergin teeseissä Luther kirjoittaa, että todelliseksi teologiksi "kutsutaan ansaitusti sitä, joka ymmärtää Jumalan näkyvät, selkäpuolen ominaisuudet kärsimysten ja ristin kautta nähtyinä". Tämä ristin teologian näköala muutti Lutherin käsityksen siitä, miten Jumala kohdataan. Kun Jumala kohdataan vastakohdassaan, elämän vastoinkäymiset muuttuvat rajapinnoiksi, joissa Jumala koskettaa meitä. Ajatusta kuvaa erinomaisesti hänen teksteissään säilynyt rukous:

"Sinä olet ihmeellinen, rakastava Jumala. Sinä hallitset meitä ihmeellisesti, täynnä ystävyyttä. Sinä korotat meidät silloin, kun alennat meidät. Sinä teet vanhurskaiksi, kun teet meistä syntisiä. Sinä kuljetat meitä kohti taivasta, kun syökset meidät helvettiin. Sinä annat meille voiton, kun sallit meidän joutua tappiolle. Sinä lohdutat meitä, kun sallit meille murhetta. Sinä teet meistä iloisia, kun annat meidän parkua surusta. Sinä saatat meidät laulamaan, kun panet meidät itkemään. Sinä teet meistä voimakkaita, kun kärsimme." (Luther, *Rukouksia*, 21)

Ristin teologian perusajatus on lopulta yksinkertainen. Jumala kohdataan tässä maailmassa synnin ja armon leikkauspisteessä. Kohdatessamme Jumalan meidän syntimme paljastuu. Ihmisen uskottomuus on tosiasia, mutta se ei estä ketään tulemasta kääntymykseen ja saamasta anteeksiantamusta. Jumalan kohtaamisesta alkaa prosessi, jossa uskonvanhurskauden hedelmänä on Jumalan pyhittävä työ. Tuo työ on, etenkin Lutherin mielestä, täysin ristin muotoista.

Anteeksiantamus perustuu Lutherin mukaan täysin Kristuksen työhön. Jumala "heitti kaikkein synnit kaikkineen hänen päälleen" ja sanoi hänelle: "Ollos sinä, Pietari, se kieltäjä, Paavali, se vainooja, rienaaja ja väkivallantekijä, Daavid, se avionrikkoja, se syntinen, joka paratiisissa söi

hedelmän, se ryöväri ristillä, sanalla sanoen, ollos sinä se kaikkien ihmisten edustaja, joka olet tehnyt kaikkien ihmisten synnit!” (336). Luther ei jätä sovitukseseen teologisesti yhtään aukkoa. ”Sitten kun tämä on tapahtunut, on koko maailma puhdistettu ja sovitettu kaikista synneistä, siis myös vapautettu kuolemasta ja kaikesta pahasta.” Lopulta hän lohduttaa syntistä mieltä vakuutuksella: ”jos koko maailman synnit ovat tämän yhden ainoan ihmisen kannettavina, ne eivät ole maailman kannettavina” (337).

5. Evankeliumin ydin

Evankeliumi ei ole aivan kaunis eikä miellyttävä. Evankeliumi puhuu lyödystä ja hylätystä Jumalan Pojasta. Poika riippuu teloituspöydässä, häntä syljetään ja pilkataan. Hänessä ei ole mitään arvokasta eikä loisteliasta. Hän on vain rangaistuksen alainen hylkiö, joka tapetaan ja heitetään hautaan. Hän on ihmisten kammoksuma ja Jumalan hylkäämä.

Uskon silmät näkevät kuitenkin lain ahdistuksen siellä, missä langennut ihminen näkee rakkautta. Uskon silmät näkevät evankeliumin ilon siellä, missä langennut ihminen näkee vain ruman epäonnistumisen ja hylkäämisen. Usko näkee nimittäin tuon Kristuksen epämiellyttävän kuoleman Jumalan rangaistuksena koko maailman syntien tähden. Oman syyllisyytensä alla kadotustuomion osakseen saanut ihminen näkeekin uskossa, että lyöty ja häväisty Kristus kantaa hänen syntinsä ja hänen kadotustuomionsa. Todellisesta syyllisyydestä langetetaan todellinen rangaistus. Mutta rangaistuksen kärsii sijaiskuolemaan alistunut Kristus.

Siksi usko rakastaa Jeesusta. Usko tekee tuosta mitättömästä ja pilkatusta juutalaisten kuninkaasta ihmeellisen Vapahtajan. Evankeliumi vapauttaa uskovan kaikista syyllisyydestä ja rangaistuksen pelosta. Evankeliumi vapauttaa kaikista lain ahdistuksesta. Tällöin tapahtuu onnellinen vaihtokauppa, jonka yksin usko ymmärtää. Jeesus ottaa minun syntini ja minä saan hänen täydellisyytensä. Jeesus ottaa minun rangaistukseni ja minä saan hänen pyhyytensä.

Näin laki ja evankeliumi tekevät meissä työtään. Ne synnyttävät uskon. Uskova ihminen on samalla kertaa syntinen ja vanhurskas. Uskossa vaikuttaa myös lihan ja hengen taistelu.

Kaksi yleisintä ongelmaa lain ja evankeliumin sekoittamisessa ovat evankeliumin hylkääminen ja lain kieltäminen (antinomismi). Evankeliumin kieltävät ne radikaaliteologit, jotka pitävät kristinuskoa pelkkänä ihmisyuden tulkintana. He hylkäävät kadotuksen ja sovituksen. Uskosta tulee heille moraalioppia, pyrkimystä oikeudenmukaiseen elämään. Tällöin he antavat lihan ja hengen taistelussa periksi ja ryhtyvät jälleen pitämään rakkautta evankeliumina. Uskon silmät ovat silloin sumentuneet. Tilalle on tullut uusi lakihenkisyys, joka ei voi kestää eikä auttaa ketään.

Lain hylkääjät puolestaan kuvittelevat lain olevan jotain synkkää ja ahdistavaa. He sanovat, että ihmistä ei saa syyllistää. Näin he hylkäävät todellisen rakkauden ja siirtyvät palvelemaan tunteita ja kokemuksia. Lihan ja hengen taistelussa he eivät muista, että juuri täydellisen rakkauden vaatimus on se, joka syyllistää. Ilman luovuttamatonta rakkautta ei kuitenkaan ole myöskään evankeliumia, sitä, joka vapauttaa kristityn kaikista pelosta.

Kerta toisensa jälkeen Luther kuvailee tätä sovituksen kattavuutta. ”Ne synnit, joita minä, sinä ja me kaikki ikänä olemme tehneet ja vast’edes teemme, ovat Kristuksen omia, ikäänkuin hän itse olisi ne tehnyt. Kerta kaikkiaan: meidän syntimme pitää tulla Kristuksen synniksi, muutoin me hukumme ikipäiviksi.” (Gal.)

Kirjallisuutta:

Luther: Laki ja evankeliumi (SLEY-kirjat); Iso katekismus; Gal. selitys

C.F.W. Walther: Laki ja evankeliumi

C.Fr. Wislöff: Ordet fra Guds munn (ja: Tätä Luther opetti)

T. Mannermaa: Kaksi rakkautta